

Digitalisaatio – sosiaalihuolto terveydenhuollon varjossa

16.12.2025

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon rakenteet, palvelut ja hallinto on yhdistetty yhteisen sateenvarjon, hyvinvointialueen, alle (Sosiaali- ja terveysministeriö 12.2.2024). Tavoitteena on ollut saumattomampi palvelukokonaisuus ja tehokkaampi resurssien käyttö. Käytännössä tämä yhdistäminen on kuitenkin johtanut siihen, että sosiaalihuollon erityispiirteet ja toimintalogiikka ovat jääneet terveydenhuollon varjoon (Tuhkanen, 2025, s. 50–51; Heikkilä & Marjamäki, 2024). Sote-uudistus rakentui sairaanhoitopiirien pohjalle, ja tämä on yksi syy sille, miksi terveydenhuolto on saanut vahvemman jalansijan uudistuneessa rakenteessa (Heikkilä & Marjamäki, 2024, s. 21).

Sosiaalihuolto ei ole terveydenhuollon jatke

Sosiaalihuolto on oma, itsenäinen ja arvopohjainen järjestelmä, jonka tehtävänä on tukea ihmisten elämänhallintaa, osallisuutta ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti (Heikkilä & Marjamäki, 2024, s. 9–10). Sosiaali- ja terveydenhuollon keskeisimmät erot liittyvät toiminnan kohteeseen ja sen määrittelyyn. Terveydenhuollossa keskiössä on usein yksilön fyysinen tai psyykkinen oire, jonka hoito perustuu lääketieteelliseen diagnostiikkaan ja toimenpiteisiin. Palvelut ovat usein standardoituja ja teknologisesti mallinnettavissa, mikä mahdollistaa niiden tehokkaan digitalisoinnin ja automatisoinnin (Pennanen ym., 2023).

Sosiaalihuollossa taas kohdataan ihmisiä kokonaisvaltaisesti – ei vain oireiden, vaan elämäntilanteiden, yhteiskunnallisten rakenteiden ja niiden asettaminen esteiden kautta (Heinäsenaho, Virtanen & Hyttinen, 2025, s. 34–36, 72–74). Palvelut ovat pitkäkestoisia, moniammatillisia ja kontekstuaalisia. Asiakassuhde perustuu luottamukseen ja vuorovaikutukseen, ei pelkästään tiedonvaihtoon. Asiakkaana voi olla niin yksilö

kuin hänen lähipiirinsä tai perhe (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on julkaistu 1980-luvulta lähtien useita strategioita, joissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa käsitellään yhtenäisenä kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologiakehitystä on ohjattu pääsääntöisesti terveydenhuollon näkökulmasta, ja sosiaalihuollon huomioiminen on jäänyt hyvin vähäiseksi. Sosiaalihuoltoa ei ole nähty omista lähtökohdistaan kehitettävänä toimintana eikä sen erityispiirteitä ole huomioitu (Kuusisto-Niemi ym., 2018, s. 96).

Digitalisaation haasteet sosiaalihuollossa – teknologia ei korvaa kohtaamista

Digitalisaatio on tuonut mukanaan monia mahdollisuuksia: sähköiset ajanvaraukset, etävastaanotot ja asiakastietojärjestelmät ovat arkipäivää. Nämä ratkaisut on kuitenkin usein suunniteltu terveydenhuollon logiikalla. Kun samaa mallia sovelletaan sosiaalihuoltoon, syntyy jännite sosiaalihuollon toimintalogiikkaan: palvelut etääntyvät ihmisen arjesta, ja inhimillinen kohtaaminen on vaarassa jäädä teknologian jalkoihin. Lisäksi sosiaalihuollon prosessit ovat vaikeasti standardoitavissa ja vaativat inhimillistä arviointia (Salovaara ym., 2021, s. 16–17). Sosiaalipalveluiden digitaalinen toteuttaminen edellyttää palveluiden räätälöintitaitoja jokaisen asiakkaan mukaan (Tepponen, Ahonen & Turja, 2024, s. 107–108).

Sosiaalihuollon asiakkaat ovat usein elämäntilanteissa, joissa teknologian käyttö ei ole itsestään selvää ja helppoa. Ikääntyneet, vammaiset henkilöt, mielenterveys- tai päihdekuntoutujat tarvitsevat palveluja, jotka ovat saavutettavia ja ihmisläheisiä. Digitaalisia palveluita kehitettäessä on tärkeää muistaa, etteivät ne sovellu kaikille asiakkaille kaikissa tilanteissa (Salovaara ym., 2021, s. 82–83). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (i.a.) STePS-seuranta osoittaa, että digitalisaatio voi lisätä eriarvoisuutta, jos palvelut eivät ole kaikille saavutettavia. Nopeammat asiakasprosessit eivät takaa parempaa laatua, ellei toimintaa linjata sosiaalityön arvojen kanssa (Koskinen, 2014).

Tutkimukset osoittavat, että digipalvelut ovat korvanneet perinteisiä sosiaalipalveluprosesseja, mutta eivät ole parantaneet esimerkiksi ennaltaehkäisevän työn mahdollisuuksia (Saukkonen ym., 2024). Politiikkasuositukset varoittavat, että digitalisaatio voi syrjäyttää inhimillisen vuorovaikutuksen, ellei käyttöönottoa suunnitella sosiaalihuollon näkökulmasta (Valtioneuvoston kanslia, 2023). DigiIN-hankkeen suosituksissa korostetaan haavoittuvien ryhmien osallisuuden turvaamista ja varoitetaan eriarvoistavista vaikutuksista (Vehko ym., 2023).

Miten sosiaalihuoltoa tulisi siis digitalisoida?

Sosiaalihuollon tiedon luonne – kokemuksellinen, kontekstuaalinen ja ei-standardoitavissa – haastaa digitaalisten ratkaisujen kehittäjiä (Heinäsenaho, Virtanen & Hyttinen, 2025, s. 34–36). Digitaaliset ratkaisut voivat kuitenkin tukea sosiaalihuollon arvoja, jos ne rakennetaan ihmisten, työntekijöiden ja asiakkaiden, ehdoilla. Sosiaalihuollon erityislaatu on eettinen ja yhteiskunnallinen kysymys, mikä tulisi olla päätöksenteon ja kehittämisen keskiössä. Hallitus esittää useita muutoksia lainsäädäntöön, jotta teknologiaa voitaisiin

hyödyntää nykyistä enemmän sosiaalihuollon palveluissa, kuten vanhustenhoidossa (HE 113/2025). Hallituksen esityksessä mukaan teknologisia ratkaisuja voidaan käyttää asiakkaan toimintakyvyn, turvallisuuden, osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseksi, kunhan ne soveltuvat asiakkaan tarpeisiin ja kunnioittavat perusoikeuksia. Teknologian hyödyntäminen sosiaalihuollossa edellyttää inhimillisen kohtaamisen säilyttämistä. Toisaalta hallituksen tavoitteena on pienentää hoitajamitoitusta teknologian avulla. Nähtäväksi jää miten inhimillisyys sekä yksilölliset tarpeet – sosiaalihuollon eetos – näkyy palvelutarpeen arvioinnissa.

Juuri tämä sosiaalihuollon eetoksen näkymättömyys sekä sote-uudistuksessa että palvelujen digitalisoimisessa on herättänyt huolta (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020; Saukkonen ym., 2024; Heikkilä & Marjamäki, 2024; Heinäsenaho, Virtanen & Hyttinen, 2025). Pohjola (2020) totesi jo uudistuksen suunnitteluvaiheessa, että “sosiaalinen on alkanut jäädä käsitteiden ‘hyvinvointi ja terveys’ alle”. Edelleen julkisessa keskustelussa puhe painottuu jatkuvasti terveydenhuoltoon eikä sosiaalihuolto saa sille kuuluvaa tilaa. Kaskiharju ja Günther (2023) analysoivat, että sosiaalihuollon asema on perinteisesti ollut heikompi, koska sen kokonaisuus on vaikeasti hahmotettava ja juuret köyhäinhoidossa vaikuttavat edelleen sen asemaan, jolloin sitä ei tunnisteta meidän kaikkien palveluksi, kuten terveydenhuolto ymmärretään.

Sosiaalihuollon digitalisaatiota tulee kehittää sen omista, ei terveydenhuollon, lähtökohdista käsin. Tämä edellyttää sosiaalihuollon ammattilaisten osallistamista teknologian ja digipalvelujen suunnitteluun, sosiaalihuollon asiakkaiden kokemusten ja tarpeiden huomioimista sekä sosiaalihuollon toiminnan prosessien sekä periaatteiden tuntemista. Digitalisaation tulee palvella sosiaalihuollon ydintä – ei hämärtää sitä. Vain näin voidaan rakentaa palvelujärjestelmä, joka on sekä teknologisesti edistynyt että inhimillisesti kestävä.

Katja Valkama
tutkijayliopettaja
SEAMK

Leena Koivumäki
lehtori
SEAMK

Lähteet

Hallituksen esitys 113/2025. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_113+2025.aspx

Heikkilä, M., & Marjamäki, P. (2024). *Sosiaalihuollon porrasteisuus uusissa sote-rakenteissa Nykytila ja ehdotukset.* Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2024:5, Sosiaali- ja terveysministeriö.

Heinäsenaho, M., Virtanen, T., & Hyttinen, H. (2025). *Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation pitkän aikavälin mahdollisuudet Työryhmän loppuraportti.* Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2025:13. Sosiaali- ja terveysministeriö. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4245-5

Kaskiharju, E., & Günther, K. (2023). Himmeneekö sosiaalihuolto vanhuspalveluissa? Analyysi laatusuositusten yhteiskunnallisesta tehtävästä. *Gerontologia,* 37(3), 229–246.

Koskinen, R. (2014). One step further from detected contradictions in a child welfare unit-a constructive approach to communicate the needs of social work when implementing ICT in social services. *European Journal of Social Work, 17*(2), 266–280.

Kuusisto-Niemi, S., Ryhänen, M., & Hyppönen, H. (2018). *Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2017.* Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Raportti 1/2018. https://www.julkari.fi/handle/10024/136112

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2000/812

Pennanen, P., Jansson, M., Torkki, P., Harjumaa, M., Pajari, I., Laukka, E., Lakoma, S., Härkönen, H., Verho, A., Martikainen, S., Kouvonen, A., & Leskelä, R.-L. (2023). *Digitaalisten palvelujen vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollossa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:52. Valtioneuvoston kanslia. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165147/VNTEAS_2023_52.pdf

Pohjola. A. (2020). Muuttuva sosiaalisen käsite ja uusi yhteiskunnallinen järjestys. Teoksessa L. Suonine-Erhiö, A. Pohjola, M. Satka & J. Simola (toim.), *Sosiaaliala uudistuu: tietopohjan ja vuorovaikutuksen kysymyksiä* (s. 269–290). Huoltajasäätiö.

Salovaara, S., Hautala, S., & Silén, M. (2022). Sosiaalialan ammattilaisten kyvykkyys tietojärjestelmien käyttäjinä ja kokemukset tietojärjestelmien tuesta työlle. *Finnish Journal of eHealth and eWelfare,* 14(2), 208–225. https://doi.org/10.23996/FJHW.110119

Salovaara, S., Silén, M., Vehko, T., Kyytsönen, M., & Hautala, S. (2021). *Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2020.* Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 10/2021. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-772-2

Saukkonen, P., Elovainio, M., Salovaara, S., Virtanen, L., Kaihlanen, A-M., Kainiemi, E., Vehko, T., & Heponiemi, T. (2024). Perceived effects of digitalization on social work in Finland: A network analysis approach. *International Social Work, 67*(6),1464-1481 http://doi 10.1177/00208728241265015 https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/00208728241265015

Sosiaali- ja terveysministeriö (12.2.2024). *Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus* (sote-uudistus). https://stm.fi/soteuudistus

Sosiaali- ja terveysministeriö (2020). *Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistaminen sekä maakuntien perustaminen: lausuntoyhteenveto.* Sosiaali- ja terveysministeriö. http://urn.fi/URN:ISBN:9789520068776

Tepponen, M., Ahonen, O., & Turja, T. (2024). *Käsikirja: Digitalisaatiota ja sitä koskevien toimintatapojen, osaamisen ja kulttuurin edistäminen.* Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:37. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8657-2

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). *Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäpalveluiden seuranta ja arviointi* (STePS 3.0). https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosiaali-ja-terveydenhuollon-tietojarjestelmapalveluiden-seuranta-ja-arviointi-steps-3.0-

Tuhkanen, O. (2025). *Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraation yhteensovittava johtaminen.* Pro Gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Valtioneuvoston kanslia. (2023). *Digitalisaation vaikutukset sote-palveluissa* (Policy Brief 32/2023). https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165147/32-2023-Digitalisaation%20vaikutukset%20sote-palveluissa.pdf

Vehko, T., Heponiemi, T., Kainiemi, K., Kärkkäinen, O., & Virtanen, P. (2023). *Ratkaisuja sote-digitalisaatioon – DigiIN-hankkeen suositukset*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151106/URN_ISBN_978-952-408-480-2.pdf